

— ① —

Միւշարիւէ, յ' հազրէթլէրնին կ'էնէք բազար էրթեաի կիւնիւ շէրիմիլէ կէլէնէյի հասեպիլէ, իճր յուսնաճադ զիյնէթին հիւսնի ինթ զամը իշիւն, իղլէթլու Ուսնեան իւրիկ, Յակոբեան Միւքայէլ, Կիւմիւս կերտան Տիպրան վէ Բարաղամեան Տիգրան էփէնտիլէր հազարաթլընտուս իւրէքքայ պիւր հէյեթ թէշք յուսուցու իշիաթիլ տիւր :

(6097 ኔቲ-ታፕሮግራፊ ግጥም)

Իւերուտէ, իշպոտ պէնտիմիզճէ պիւ-
ե իւք հէէմիյեթի կէօրիւլէճէկին-
տէն, պիլ միւնասէպէ շունու տախի-
պէեան իտէրիչ քի, Պեարոս առաք.

Հալ պու քի, Ինճիլի Շէրիֆի մի
Թալաւ Խոհնէրին քեաֆֆէսի սո

(St 4-4)

Ամենէն ցաւալին այն է՝ սակայն ինձ համար, Մեծ . Պաշտօնակից, որ այդպիսի թշնամական դրութիւն մը յօժարելէք ընդունել Ձեր լրագրող մէջ, մանաւանդ այդ դրութիւնը մեկըրեւ Միւհիմիդ պիւր վարագա » խորագրով : Իմ ազդեպէն կենաց ուրաքոյականի մասին նոյն իսկ Ձեր խիստ ճշդ դատաւոր կը կացուցանեմ , քան որ կը ճանչէք զիս շուրջ 20 երկաւ տարիներէ ի վեր : Գիտէք արդէն իմ մէկ ուրիշ շատերու Պատրիարքական ընտրելիան էր Գեր . Բարթօլուշի մէտա Սրբազան , թերեւս ձերն ալ սակայն երբ համեմատական ընտրութիւնը բեկաւ եւ Ամեն . Տ . Խորեպետ Ս . Ն . Սրբազան Ս . ի վրայ միանալով քու ներքն , Ն . Սրբազնութիւն ընտրուեցաւ Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ յայնժամ կուսակցութիւնք վերջը ցան եւ նոյն իսկ տարակարծիք բռնովութեան , որոց մէջ էի եւ ես եւ Որդեպէն Ժողովոյ մեծամասնութեան սրբաշնան համակերպեցան , ինչպէս կը պահանջէ Սահմանադրական օրենսդրող ին :

Մնամ յարդանօք
Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ
Էր-Խմբագիր Հայրենիք
Լրագրի

ԳՈՒՄ-ԳԱՐՈՒ

Մէլիքեանն էֆէնտինին պոլեատէ-
քի մէքթուպունա գաղըլըդ պաշգա
պիր շէյ սեյյէնեհպտէ մնսէլէնի ու-
զաթմադ իսթէմէտիկիմիզտէն, եալը-
նըզլու գառաորընը սեյյէրիզքի, էկէր-
լն, քէնտի ճէվպադմաէսինտէքի միւ-
նհազպտէ, օյ մուհուտ մէքթուպու
տէրն իթմէզտէն էվվէլ, պիզզաթ
քէնտի հադգընտա ճայիզ կէօրմիւշ
օլտա խտի, վէ հի տէէլ խտէ, ճնրի
պաթորէթէ իրայիթթէն կտէթմիթ
դայրէթնտէ պուլունմամըշ օլտա խտի,
հիշ պէյլէ շէյլէրէ սէպէպլիյէթ վի-
րիվիւշ օլմազ խտի : հայպու քի, մա
թէհտէն.ֆ սեյյէրիզքի, տապվէ ճի
կիթմիէ գալը ըլլադ տան պաշգա ,
հայրենիքտէ տալին, Մայր Դիւան
թարաֆընտան հրաւիրակ կիտէճէք
տիր աէյի եազմըշ խտի, նապըլքի,
կիւեա ըէսմա պիր մէհմուրիյէթ տիր-
տէն, ըէսմէն տէ իսթիֆա լաղմը կէ-
լիլը կիպի, օլ նէզտիտէ քիւննիք
թիւթտիրտիրկիւ ճիզվիթ զազթթա-
սը, տիրնքի նիւսիւէսինտէ, գօճա
պիր իալուն տահա եութաուրմազ իս-
թէհէրէք, կիւեա մէշլուլիյէթթի
քէսիրէսինտէն նաչի տազթթէ կի-
տէմէհէճէկինտէն, Գեբ. Տիզապահ
Սրքազան հաղթէթլէրինէ իսթիֆասը-
նը թադտիմ իթմիւշ, վէ միւշարիլէյ
հաղթէթլէրի տէ գապուլ խտէրէք...
տէյի եազմըշ տոր :

(Տէ-նդի Նի-սիւր-Դալմէն ապագային)

Եկեղեցին կրցա՛ն արդեօք մէկ ու
կէս դար զրկւի իր գլխէն եւ անդը,
լուս մնալ, ճեռէք ուրեմն, Այս հա-
կա-պապերուն մեծ մասը պապու-
թեան դատաւարդութեան մէջ իրենց
տեղն ունին, եւ պէտք էր որ անանկ

հզած ըլլային ինչպէս որ Բարոնիոս զանոնք կ'ստորագրէ, որովհետեւ Գե. ներբարդոս, պապերուն անհնամեծ շողմարարը, կը համարձակի ըսելու իր ժամանակագրութեանց մէջ (տր. 901.)

«Այս դարը դժբաղդ է, որովհետեւ զրեթէ 130 տարիի չափ պապերը բոլորովին հեռացան իրենց նախորդաց առաքինութենէն, եւ աւելի ՌԻՍՅՈՂ կրնան համարուիլ քան թէ ԱՌԱՔԵՆԱՆՆԱՆ»

Կը հասկնամ, թէ ինչպէս արդեօք անուանին Բարոնիոս Հռովմայ եպիսկոպոսաց այս դարձերը պատմելու ատեն կարմրեցած պիտի ըլլայ, Գարձեալ ինքը խօսելով Յովհաննէս ԺԱ. ին վրայ, (934) որ Սերգիոս պապին եւ Մարովկիայի անհարազատն էր, կը գրէր այս խօսքերը իւր տարեգր. ոց մէջ. «Սուրբ, այսինքն Հռովմէական եկեղեցին պարտաւորեցաւ անարդարորոշ օրոշակով ըլլալ այնպիսի ճիւղէ մը» Յովհաննէս ԺԲ. (846) 18 տարեկան պապ ընտրուելով լիտի տիկնանց ազդեցութեամբ, իւր նախորդէն ոչ նուազ վատթարագոյն էր:

Կ'որոշամ, Յ. եղբարք իմ, զաղբութեան այնչափ ճարակելուն վրայ. կը լռեմ Սէքստուս Զ. ին վրայ, հայր եւ միանգամայն տարփառոր լուր. բեցիայի. չեմ յիշեր զՅովհաննէս ԻԲ. (1316) որ կուրանայր հոգւոյ անմահութիւնը, եւ որ ինկաւ յաթոռոց Գողթանցայի տիեզերական սուրբ ժողովքէն:

Ոմանք կը պնդեն թէ այս ժողովքը մասնական ժողովք մըն էր, թող անանկ ըլլայ. բայց թէ որ նոյն ժողովքին ամեն հեղինակութիւնը մերժէք, տրամաբանական հետեւութենէ չփակցելու համար հարկ է ան. վաւեր համարուիլ Մարտինոս Ե. ի ընտրութիւնը (1447). Ինչ բան պիտի ճշմարտէ այն ատեն պապական յաջորդութիւնը. Պիտի կարենա՞ք արդեօք անոր ծայրը գտնել:

Իսկ այն հերձուածոց վրայ, որոնք անպատիւ ըրին զեկեղեցի, չեմ խօսիր. Այն դժբաղդ օրերը Հռովմայ աթոռը երկու եւ երեքն երեք հաւակողորդներ կը գրաւէին. ո՞րը անոնցմէ ճշմարիտ պապն էր:

Համառօտելով խօսքս կ'ըսեմ, եթէ դուք այժմեան Հռովմայ եպիսկոպոսին անսխալութիւնը կը հրատարակէք, պիտի հարկադրէք բոլոր անոր նախորդաց անսխալութիւնն ալ հաստատել առանց մէկը դուրս ձգելու, բայց կրնա՞ք, քանի որ պատմութիւնը կեցած է որ կը հաստատէ արեւու լուսոյն պայծառութեան պէս յայտնի, որ պապերը սխալեցան իրենց վարդապետութեանց մէջ, կրնա՞ք այդ բանն ընել, հանդուրժելով որ ազահ, ազդապիտ, մարդասպան եւ սիննական պապերը Յիսուսի Գրիստոսի փոխանորդ եղած ըլլան: Ո՛հ, Յ. եղբարք, այնպիսի եղեռան մը համբերելը Յուդայէն աւելի մատնել է զԳրիստոս եւ իւր երեսը տղամկոծել: (ԱՂԱՂԱՎ. ՎԱՐ. ՎԱՐ. ԲԵՄԷՆ. ԼՈՒ՛, ԿԱՐԿԷ, ՀԵՐԵՏԻԿԱՍ.)

Յ. եղբարք, դուք կը կանչուրդ տէք. այլ միթէ աւելի վայելուչ չէ՞ր ըլլար որ իմ իշաւունքներս ու աղացոյցներս սուրբ սեղանոյն կշռոյն վըրայ կշռէիք. հաւատացէ՛ք ինձ, պատմութիւնը չ'եղծանիր, անկեղծ միշտ նոյն է եւ յաւիտեանս նոյն պիտի մնայ պապական անսխալութեան վարդապետութեանը դէմ ազդու կերպով բողոքելու համար. թէ եւ անսխալութիւնը միակամ հաւանու-

թեամբ հրատարակէք, քուէ մը պիտի պակսի իմինս:

Ճշմարիտ հաւատացեալները, Տեարք իմ, աչքերնին մեր վրայ սեւեռած են. մեզմէ կ'սպասեն այն անթիւ չարեաց դարմանը, որոնք անպատուութիւն են եկեղեցւոյ. ի դերեւ պիտի հանենք անոնց յոյսը. Ինչպիսի պիտի ըլլայ առաջի Աստուծոյ մեր պատասխանատուութիւնը, եթէ ձեռքէ վախճուենք այս մեծ առթիւնը որ Աստուած տուաւ մեզ ճշմարիտ հաւատքը հաստատելու համար:

Խորհիւնքը զայն, եղբարք. սուրբ եռանդեամբ մը վիճաբանէք. բուն են եւ վհանան զօրութիւն մը կազմենք. դառնանք առաքելական վարդապետութեանց, դուրջեմեան անոնցմէ. դուրս ուրիշ բան չենք գտներ բայց եթէ վրիպակ, խաւար եւ անհիշատանգութիւններ:

Գիտնանք ի բարին դորձածել մեր մտաց լոյսն ու բանավարութիւնը, որոյն զի միակ անխալ վարդապետներ ունենանք մեզի առաքեալներն ու մարդարէները, ըստ այն գեղեցիկ հարցման, թէ «Զինչ արարից զի զկանոն յաւիտեականութեան ժամանակէն» Եթէ ասանկ չարժեք, կըրնանք ապահով ըլլալ մեր վարդապետութեանց հիմունքներուն հաստատութեանը վերայ:

Աստուածաշունչ Ս. Գրոց ամուր եւ անասան ժայռին վրայ հաստատուն եւ անշարժ կեցած, վատահ գալնք ընդառաջ դարուս, եւ Պողոս առաքելոյն պէս, ազատ մտածողներուն դիմացը. այլ ինչ չուզենք գիտնալ բայց եթէ զՅիսուս Գրիստոս եւ զնոյն ի իսպ եկալ. կը յայլթանակենք խաչին յիմարութեան քարոզութեամբը, ինչպէս Պողոս յաղթանակեց Յունաստանի եւ Հռովմայ ճարտարախօսաց, եւ Հռովմէական եկեղեցին ալ իւր փառաւոր 89ը, այն ատեն կ'ուենայ. (ԱՐՁԱՐԱՍՏԱՂԱՂԱՎ. ԵՒՐՈՒՄԱՆՆԵՐ, ԴԵՐԻՍՏԱՆԵՐ, ԵՒՐՈՒՄԱՆՆԵՐ ՄԱՅՆԵՐԸ):

Չեք աղաղակները, Տեարք իմ, զիս չեն ահաբեկիր, եթէ զուրցուածք տաք է, գլուխս ողաղ է, ես ոչ լուտերական եմ, ոչ կալվիական, ոչ Պողոսեան եւ ոչ Ապոկոստոս, այլ Գրիստոսեան. (ԿԱՐՁԱՂԱՂԱՂԱՎ. ԵՒՐՈՒՄԱՆՆԵՐ, ԱՆԱԹԵՄԱ՛, ԱՆԱԹԵՄԱ՛ ՈՒՐԱՅԵԼՈՅՆ):

Անաթեմա՛, Տեարք իմ անաթեմա՛. դուք աղէկ գիտէք որ ձեր բողոքները ինձի դէմ չեն, այլ սրբոց առաքելոց դէմ, որոց հովանաւորութեան ներքեւ կը փախաբէի որ այս ժողովքս դէնք զեկեղեցին: Ա՛հ, եթէ իրենց պատանքներովն ելլէին իրենց գերեզմաններէն, իմ լեզուս տարբեր լեզուաւ մը արդեօք պիտի խօսէին ձեզի:

Ինչ պիտի ըսէք իրենց երբ ձեզի ըսելու ըլլան, որ պապութիւնը չեղեցաւ Աստուծոյ որդւոյն Աւետարանէն, զոր իրենք այնքան եռանդեամբ քարոզեցին եւ իրենց արիւնիան արեամբն ալ հաստատեցին. Պիտի համարձակե՞ք իրենց ըսելու, թէ մենք ձեր վարդապետութիւններէն աւելի, մեր պապերուն, մեր Բեւլարմիոսներուն եւ մեր Իգնատիոս Լոյոլայիներուն վարդապետութիւնքը կը վերադասենք. Ո՛հ, ո՛չ, հաղա՛ր անդամ ո՛չ. բաւական է որ անանչիդ խլացուցած չ'ըլլաք ըսելու, աչքերնիդ գոցած չ'ըլլաք տեսնելու, եւ մաքերնիդ թանձրացուցած չ'ըլլաք իմանալու:

Ա՛հ, եթէ այն որ կը թագաւորէ յերկինս, ուզենայ ծանրացունել իւր ալը մեր վրայ, ինչպէս ծանրացուց փարաւոնի վրայ, պէտք չունենար Կարիպալտիի զօրաց թոյլ տալու որ յաւիտեական քաղքէն զմեզ վաճնտեն. ուրիշ բան պէտք չէ ընէ բայց եթէ թողու որ զՊիտոս Թ. աստուած մը ընենք, ինչպէս որ Ս. Կոյնն ըրինք աստուածուհի մը:

Կեցէք, կեցէք տալաւին, Յ. եղբարք իմ, այդ դժնդակ եւ ծաղրելի գահալիւծին բերանը ուր որ կեցեր էք. փրկեցէ՛ք զեկեղեցին ի նաւակծութենէ որ կ'սպառնայ. միայն Ս. Գրոց հարցունելով հաւատոյ կանոնները, զոր պարտիմք խոստովանել եւ հաւատալ. Ասացի. Տէ՛ր ոգնեսցէ ինձ:

Այս ետրի խօսքերը չափազանց դժկամակութեամբ ընդունուեցան. Ամենայն հարք ժողովոյն ոտք ելան. շատերը սրահէն դուրս ելան. բաւական բազմութիւն մը խալացի, ամերիկացի, գերմանացի եւ պղտիկ խումբ մ'ալ գաղղկացի եւ անգղիացի եպիսկոպոսաց ժողովեցան քաջ ճառասօսին չորս կողմը, եղբայրաբար ձեռքը սեղմեցին եւ իրեն յայտնեցին որ համամիտ են իւր մտածութեանցը. եթէ այս բանախօսութիւնը ժ.Զ. դարուն մէջ տեղի ունեցած ըլլար, քաջ եպիսկոպոսին խաղցիկ վրայ մեռնելու փառքը կրնալ պատճառել. այս դարուն մէջ Պիտոս Թ. ին եւ բոլոր ժողովրդոց տգիտութեամբը զեղծանելու զորոնքուն զայրոյթը դըրքը: Իհնճ կոյրեր. յիրենց փորած խորխորատին մէջ իրենք պիտի ինկնան: Սաղմոս Է. 13:

ՎԵՐՁ (1)

(1) Պու նութագուն թէրէմիսինէ 1871 սէնտիմոնէ Զենոր Էֆէնտի Սըրբիւան հիմնէ ի թիմի տիր:

ՆՈՐ ՀՐԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՆՕՏԱՐԲ ՀԱՅՈՑ
ՀԱՐԱՔԵԱԼ ԵՒ Ի ԼՈՅՍ ԱՄԵԱԼ
Չեռամբ
Տ. ՂԵՒՈՆԵՒ Ծ. Վ. Բ. ՓԻՐՂԱԼԵՄԵԱՆ
ՏՈՒՅԵՆՈՑ ՎԱՐԱՎԱՅ ՎԱՆՈՒՅ
ՎԱՆԵԱՆԻ
ՏՊԱՐԻ. ՆՇԱՆ ԳԵՂԱՐԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ 1888

Ի Յիշատակ Ազնիւ Ազգայնոց Մանչեսթըրի 252 երես բաղկացեալ մաքուր տաղաբութեամբ, զորմ մը որ կը պարունակէ Տարբեր-Բնաչ Նշանաւոր Իրաց եւ անձանց, Երկրագործ-Բնաչ եւ Երկրագործ-Բնաչ Գործիչ Կանգարձ Կարեւոր Ծանօթութեամբ եւ իւր. բազմաբնակ երկանց արդիւնք Արժանապատիւ Աշխատասիրողն որ գրասէր եւ բանասէր ազգայնոց թանկագին նիւթեր կընծայէ եւ որոյ հրատարակութեան համար ի վաղուց կը փախաբէին բազումք: Առաջին հատոր միայն հրատարակեալ եւ հետըզհետէ պիտի հրատարակուին իւր տասն հատորէ աւելի, եթէ քաջալերութիւն դնեն դործը: Ի՞նչ պիտիս հետաքրքրական եւ հայրենի յիշատակաց պատմականութեամբ սիրելի մատեան մը ամեն դասու ընթերցողաց եւ մասնաւորապէս դրազիտաց արժանի է:

Կեդրոնաւորելի է Պէրպլեան Նշան Էֆ. Ստաղարաւոր. կը վաճառուի նաեւ ի Պահճէ-Գարու Սուճի Պողոս աղայի եւ ամեն Հայ գրաւաճառաց քով:

Գին 10 դուրուշ:

Մէղբիւր քիթապը հերքեսին օգուեարագ հէմ միւլէիլիֆի պուլունան զաթը միւհիթէնմի թէշվիդ, վէ հէմ:

տէ իսթիֆատէ կլէմէլէրինի արղու վէ տալէթ խէրիդ:

ՄԻՍՅԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԷՐ ՀԱՅՈՑ
ԴԻԵՏՈՒՆ
Երկաթիւնութիւն
ՏՕԲԴՕՐ ՎԱՀՐԱՄ Յ. ՔԵՐԴՈՄԵԱՆԻ

— 0 —
Ազգային առաջնակարգ բժիշկներէն Մեծ. Տօքթօր Թորգոմեան Էֆ. ի սոյն անդրանիկ եւ օգտաշատ երկաթիւնութիւնը, որ Պաղատալեան գեղեցիկ տը պաղբութեամբ ու սիրուն դերքով լըյ կընծայուի այս անգամ, իւր ընտիր պարունակութեամբ եւ տուած մանրամասն ծանօթութիւններով արժանի է իրաւամբ ամէն որդեաք ծնողաց, ամէն լըր. ջալիտ մարց ձեռք դռնուելու ըստ Միւրապոյի այն արդար տեսութեան, որ գրքին ճակատն ալ գրոշմուած է, թէ «Ճշմարիտ մօր պարագը ծնիլ չէ միայն, այլ եւ տոծել եւ սեռցանել»:

Գրքին հատոյթն ալ, որպէս ծանուցուեցաւ լրագրաց մէջ, Հայոց Սիւսեալ Ընկերութեանց յատկացեալ է ամբողջովին:

Կը վաճառուի ամէն գրաւաճառաց քով. կեդրոնաւորելի է Հայոց Միաց. Ընկերութեանց գրասենեակը, Ղարաթիւ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցի:

Գին 8 դահեկան արծաթ

Ի Ա. Ա. Է. Լ. Ի
Ս Ա Լ Ն Ա Մ Ի
1889
ՍԵՆԵՍԻՆԷ ՍԱՍՈՒՍ

— 0 —
Ի Ա. Ա. Է.
ԹԱՅՈՒՆԱԹԼԻ ԲԷՇԵԻ ԲԻԻԵԱ
(Ընդարձակ երազահան)

Պու սայնամէ 60 ար բարեհա սաթըմագտէ օրուպ, վէ մէրքեղ մահէլի, Խաթանպօրտա Չագմագըլար Եօգուշուստան վագը 17 Նիւմբօլու Տէֆթէրճի Մանուկ աղա Կրճիքեանը տիւրքեանը տըր. վէ հէր քիթապը տիւրքեանը տա պուլունմագտէ տիր:

ԲԻՐԱԼԵՐ ՕՏԱԼԱՐ ՎԷ ՄԱՂԱՋԱԼԱՐ
Խաթանպօրտա վագը Գէօլիւր-Ենէլի-Խաթան Եօգուրտուքի գաբուսու սըրապրտա միւհէտտէտէն ինչա օլունան, վէ Սաթթէճը խաթը Թէմիլիէ գըլունան խաթտա, միւթէտիլ քիւր իլէ օտա վէ մաղապա պուլունմագտուստան, թալիպ օլան զաթթարըն՝ Չուհաճի խաթ ճառտիստէ վագը 10 վէ 23 վէ 44 Նիւմբօլու իլէ միւրապագամ, Բուլճեան վէ Ճէգլճեան վէ Արապեան Էֆէնտիլէր միւրաճառաթլարը իլան օլունուր:

Աճիլլէրի օն ետտի սէնէտէն պերու թըրնօվա, Կէլիպօլու, վէ Գայսէրիէ, վէ տէօրթ սէնէտէն պէրթթ տալիս Գիրապօս մահքէմէի թիւարէթ թիւասէթիւտէ պուլունմուշ օլունուղում հալտէ, մուսախարէն իսէ, մահքէմէի մէղպուրըն լաղվ օլունտուղունա պիլիտէն, տալա վէքեալթիլլէ իլթիլլալ իտէճէ, օլունուղումստան, կէրէք Տէրապատէթտէն վէ տէ կէրէք թաշարալարտան հէր Նէվ տալա զըմնրտա աճիլլէրիլլէ կէօրիւշէք իսթէէն զէվաթը քիւրամըն Խաթամպօլտա Պիւլիւր Ենէլի-Խաթան Թարագըլար Գարիուսու իթթիսալիտէ միւհէտտէտէն ինչա օլունմուշ օլան Սաթթթը խաթնտա 5 Նիւմբօլու եագրիստէմի թէրիֆէ բաղպէթ պուլունմալարընը Բէճա, վէ տէրիւհտէ իտէճէ, պուլունտուղում տալալարտան տօլանը քէնտիլլէրիլլէ եզ հէր ճիւհէթ մէթուլն իթմէկէ չալըճապըմը վատ իտէրիմ:

ՏԱՎՈՒՏ ԱՍՏՈՒՐԵԱՆ